

Der blev af den ærede Forslagsstiller eller Indbringer erklæret, at Almenvellet krævede det; thi det gav jo større økonomisk Udbytte, naar Eiendommene blev fri Jord i sine Hænder istedetfor at være under Fæstevang eller overhovedet baandlagte. Jeg tillader mig at paasta, at Spadefkultur efter de fleste Økonomers og ogsaa efter praktiske Folks Opfattelse vil have Fremtiden for sig, og at den Tid meget vel kan komme, da man vil paastaa, at det vil give det største økonomiske Udbytte for en Nation, og at det næsten vil være nødvendigt for en Nation, for at ernære den talrige Befolkning, at gribe til Spadefkulturen. Naar man altsaa skal være tilfreds med dette Motiv, dette større økonomiske Udbytte, vil jeg tillade mig at spørge, hvad Forskjel der er mellem den Fremgangsmaade, her foreslaas, og den, man maaste i fuld Konsekvens dermed kunde anbefale. Man kunde, for ikke at tage hele Landet, begynde saa smaat. Den ærede Indbringer har ogsaa begyndt med en Del; han har ladet alt det private Fæstegods være udenfor Bestemmelserne. Man kunde altsaa tage en enkelt Landsdel, en D. f. Ex, Møen, og sige: Lad os prøve her at faa større økonomisk Udbytte; thi et større økonomisk Udbytte af Jordeiendommene er i højeste Grad Noget, Almenvellet kræver. Man siger altsaa: Inden 10 Aar skulle alle Gaardeiere paa Møen have solgt deres Gaarde i Parceller til Spadefkultur paa en Tønde Hartkorn. (En Stemme: En Tønde Hartkorn er for Meget.) Lad os da sige en halv Tønde Hartkorn. (Stemmen: To Skjæpper er nok.) Ja for den Sags Skyld kan jeg gjerne sige to Skjæpper Hartkorn. Jeg paastaar, at der ikke er mere end et lille Spring fra, hvad der er foreslaaet, og til en saadan Betragtning under noget forandrede Forhold. Naar et økonomisk Mer-Udbytte er tilstrækkeligt til at paakalde Begrebet Almenvellet, er det i saadant Tilfælde fuldt forsvaret at gaa frem paa saadan Maade; men de Grundsetninger, som ikke taale, at man drager nærliggende Konsekvenser, vise jo netop derved, at de ere falske. Der bliver for mig eet eller rettere to Punkter tilbage, som kunde have nogen Vægt. Det Første er Fæstegodsets historiske Udvikling. Den er allerede bleven berørt fra anden Side, og jeg negter ikke, at saaledes som Fæstevæsenet overhovedet har udviklet sig her i Landet, kan man sige, at i visse Henseender er det en Achilleshæl for dets Besiddere. Der har efter min Opfattelse været Grund og Berettigelse for Staten til at gribe ind i dette Forhold, det er Noget, jeg slet ikke vil bestridde, for at man ikke skal bebrejde mig, at jeg betragter Fæstegods som anden fuldstæn-

dig fri Eiendom —; men der er en overordentlig Modsigelse i, naar man i Aarhundreder har levet under de Tilstande, hvorunder vi have levet med Hensyn til Fæstegodset, og Overgangen fra Fæste til Selveiendom netop i dette Aarhundrede har gjort rivende Fremskridt, og der ikke kan ansøres Skygge af Bevis imod, at Fæstegodset i Løbet af een eller to Generationer vil forsvinde af sig selv som større Spørgsmaal — jeg siger, der er noget overordentligt Modsigende i, naar  $\frac{9}{10}$  af Fæstegodset er afløst i dette Aarhundrede, saa at ville give en Lov som den her foreliggende. Den Spøg, som det høitærede Medlem for Middelfart kom med, at nu kunde det være nok, nu vilde man have en Ende paa dette Fæstevæsen, forekom mig ilde anbragt ligeoverfor Spørgsmaal af den Natur. (Monrad: Det var ikke en Spøg, det var mit ramme Alvor). Ja, ja, naar man ikke giver Grunde, men kun siger: Nu vil jeg have en Ende paa det og det Forhold, medens man tidligere har sagt det stik Modsatte, at det var netop bedst, at dette Forhold afløstes ad Frivillighedens Vej, og man har arbejdet derfor, saa opfatter jeg det mere som Tegn paa Utaalmodighed eller som en Spøg, naar man siger: Vi ville have en Ende paa dette Forhold, lige meget hvilke Grunde der kunne ansøres derimod eller ikke. (En Stemme: Grundene findes jo). Ja, de pleie at staa i Motiverne, men her findes ingen Motiver til Loven. Det andet Punkt, der staar tilbage for mig at bevise, er den „store europæiske Tanke“, der skulde føres frem i Spidten for dette Lovforslag. Det er nu ikke Alt Guld, hvad der glimmer, siger Ordspøget, og disse „europæiske Tanker“ gjør man vel i at behandle med lidt Barsomhed, naar man vil overføre dem til Lande, hvor de ikke ere undfangne. Selv der, hvor de ere undfangne, have de jo vist sig saa skjæbningsvangre i mange Henseender, at det vel er berettiget at betragte dem med nogen Betenkelighed. Det høitærede Medlem (Monrad) erklærede rigtig nok, hvad der foreløbigt forekommer mig at være et Postulat, at Frankrigs Styrke skyldtes de voldsomme Forandringer, der ere foregaaede med Hensyn til Besiddelsen af Jordeiendomme; de vare nemlig voldsomme, hvad enten man lægger Udtrykket paa Maaden eller Midlerne. Frankrigs stærke Stilling for Diebliffet ansøres altid som Bevis for, at det var en heldig Vej, man dengang gik. Det er nu overordentlig vanskeligt at analysere Frankrigs Historie i det sidste Aarhundrede, og jeg skal heller ikke driste mig til at gjøre det; men det er dog fuldstændig berettiget at erklære det i ethvert Fald